

CREATIVITY ✓

Bureauonderzoek

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dit project is gefinancierd met steun van de Europese Commissie. Deze publicatie (mededeling) geeft uitsluitend de mening van de auteur weer en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

Inleiding

Dit verslag wil inzicht krijgen in de belangrijkste overeenkomsten en verschillen in het kunstonderwijs in de verschillende partnerlanden en in de mogelijke belemmeringen voor de toegang tot het kunstonderwijs. Het kijkt ook naar mogelijke tekorten aan vaardigheden voor jongeren die vanuit het voortgezet onderwijs doorstromen naar het hoger onderwijs of een baan vinden in de kunstindustrie. Aan het eind van het verslag staat voor elk van de afzonderlijke landen het desk-based onderzoek dat als basis heeft gediend voor deze samenvatting.

Overzicht van het landspecifieke leerplan met betrekking tot de kunstvakken in het formele onderwijs tussen 12 en 18 jaar

In dit deel hebben we inzicht gekregen in hoe de onderwijsstelsels in de partnerlanden verschillen wat betreft het kunstcurriculum en we hebben ook inzicht gekregen in de mate van waarde die in het formele onderwijs voor de leeftijdsgroep 12-18 jaar aan kunst wordt gehecht.

Alle schoolsystemen hadden gemeen dat het formele onderwijs tussen 12 en 18 jaar in ten minste twee fasen werd opgesplitst, waarbij in elke fase een ander zwaartepunt en leerplan werd onderwezen. In de meeste systemen is de leeftijdsgroep opgesplitst tussen 11-14 jaar en 14-18 jaar, hoewel sommige landen deze fasen verder uitsplitsen.

In alle landen was er een breed kunstcurriculum in de fase 11-14, dat voornamelijk theater, beeldende kunst en vormgeving, en muziek omvatte, hoewel sommige landen, zoals Italië en België, een breder kunstcurriculum hadden en de terminologie voor de verschillende vakken enigszins verschilt, wat wijst op een verschillende focus in elk van de landen. In landen als Italië en Litouwen wordt bijvoorbeeld specifiek vermeld dat het leren bespelen van een muziekinstrument deel uitmaakt van het formele onderwijs, terwijl in landen als het Verenigd Koninkrijk op deze leeftijd niet evenveel aandacht aan deze vaardigheid wordt besteed, tenzij de leerlingen buitenschoolse lessen volgen.

In de periode 14-18 is er veel meer aandacht voor de keuze van de vakken waarin de leerlingen zich willen specialiseren. In sommige landen zoals het Verenigd Koninkrijk stopt het kunstonderwijs tenzij de leerlingen specifiek voor een kunstvak hebben gekozen of in Griekenland worden helemaal geen kunstlessen aangeboden. In landen als Italië echter moeten studenten, zelfs als zij een niet-kunstspecialisatie kiezen, nog steeds een bepaald aantal uren kunstonderwijs volgen gedurende nog eens drie tot vijf jaar studie.

De hoeveelheid verplichte kunsttijd voor 14-18 jaar wordt ook weerspiegeld in de algemene waarde die scholen aan kunstonderwijs hechten. Griekenland en het Verenigd Koninkrijk stellen dat er de laatste jaren een aanzienlijke devaluatie van de kunsten heeft plaatsgevonden en dat daardoor de hoeveelheid formeel kunstonderwijs in de scholen is afgenomen. Deze landen richten zich nu vooral op STEM-vakken zoals wiskunde en wetenschappen, en "zachte vaardigheden". Landen als Litouwen en Italië zeggen echter dat hun kunstonderwijs van fundamenteel belang is voor het formele onderwijs aan hun jongeren. Er is een grote nadruk op de waarde van het begrijpen en ervaren van cultuur en jongeren die leren over zelfexpressie en dat het onderwijzen van de kunstvakken op de leeftijd van 12-18 jaar daarvoor essentieel is.

Ook de omvang van het leerplan verschilt van land tot land. In België bijvoorbeeld zijn er alleen leerdoelen en geen vastgesteld leerplan, wat betekent dat de school of het schoolnetwerk zelf moet

beslissen wat er wordt onderwezen om ervoor te zorgen dat de leerlingen de nodige ervaring en kennis opdoen. In landen als Litouwen is er een mix van een vast leerplan (70%) en 30% wordt bepaald door de school of de leraar. In sommige landen zoals Oostenrijk bepaalt het leerplan ook hoeveel uur van elk vak in elk leerjaar moet worden onderwezen.

Overzicht van kunstvaardigheden/onderwerpen die in het formele onderwijs niet-kunstvak worden onderwezen tussen 12-18 jaar

De kunstvaardigheden/onderwerpen die in het formele onderwijs tussen 12 en 18 jaar in niet-kunstvakken worden onderwezen, weerspiegelen de opmerkingen in het vorige hoofdstuk over de devaluatie van de kunsten in sommige landen.

Zowel in Griekenland als in het Verenigd Koninkrijk worden geen kunstvaardigheden/thema's onderwezen in niet-formele kunstvakken. Beide beschrijven een op kennis gebaseerde focus in vakken die niet specifiek op kunst zijn gebaseerd.

In de andere partnerlanden konden alle landen het hebben over specifieke vaardigheden of onderwerpen in verband met de kunsten die in andere vakken worden onderwezen, vooral rond creativiteit en design. Dit is minder het geval in Italië, maar in tegenstelling tot de andere landen is er een verplichte hoeveelheid tijd voor kunstvakken in alle fasen van het formele onderwijs:

	Oostenrijk	België	Italië	Litouwen
Wiskunde	✓	✓		
Biologie	✓			✓
Chemie	✓			✓
Natuurkunde	✓	✓		✓
Informatica/technologie		✓		✓
Talen	✓	✓	✓	✓
Geesteswetenschappen			✓	✓
Andere	✓	✓		✓

Overzicht van de soorten formele scholen/hogescholen voor 12 tot 18 jaar, en het curriculum dat zij aanbieden.

Alle landen hebben verschillende soorten formele scholen met verschillende leerplannen. De meeste scholen bestaan uit staatscholen, particuliere scholen, scholen voor beroepsonderwijs en scholen voor speciaal onderwijs die onderwijs bieden dat is afgestemd op de behoeften van de deelnemende leerlingen.

Zowel Griekenland, het Verenigd Koninkrijk als Italië hebben specifieke kunstscholen voor deze leeftijdsgroep, waar studenten zich in de eerste plaats specialiseren in de door hen gekozen kunstdiscipline met het oog op een carrière in hun vakgebied. Zowel in Griekenland als in het Verenigd Koninkrijk zijn deze scholen er voor degenen die uitblinken in hun kunstdiscipline en in het Verenigd Koninkrijk zijn deze scholen toegankelijk via audities en tegen betaling. In Griekenland en

het Verenigd Koninkrijk zijn deze scholen niet de norm, maar in Italië wordt van alle leerlingen van 14 jaar verwacht dat zij kiezen of zij naar een school gaan die zich richt op kunst of op wetenschap/klassiek.

In alle staatsscholen is er een breed overzicht van het leerplan, naast wat eerder in de bovenstaande paragrafen over de kunsten is vermeld.

In veel landen bestaat het beroepsonderwijs om bepaalde vakken, zoals bloemschikken en fotografie, in de praktijk te leren.

Overzicht van het niet-formele kunstonderwijs op scholen voor leerlingen van 12-18 jaar

De verschillende landen geven op verschillende manieren blijk van niet-formeel kunstonderwijs op scholen voor 12-18 jaar.

De meeste landen verklaarden in hun verslagen dat het niet-formele kunstonderwijs door sommige leerkrachten werd bevorderd, maar dat dit iets was dat door de individuele leerkracht werd bepaald en niet door de school als geheel werd georganiseerd. Dit gold met name voor Griekenland en het Verenigd Koninkrijk, die verklaarden dat er geen formeel kunstonderwijs was in andere vakken, maar dat het bekend was dat leraren in wiskunde, wetenschappen en menswetenschappen af en toe een creatievere onderwijsmethode kozen.

De meeste landen verklaarden ook dat de scholen banden hadden met diverse externe kunstorganisaties, zoals musea en theaters, die bijdroegen tot niet-formeel kunstonderwijs. Dit gold met name voor Griekenland, Litouwen en Italië. In het Verenigd Koninkrijk en Oostenrijk hing dit af van de landelijke ligging van de school, aangezien de musea en theaters met bijbehorende educatieve programma's voornamelijk in steden gevestigd zijn. Litouwen en het VK vermeldden ook banden met instellingen voor hoger onderwijs die met de scholen samenwerken op het gebied van niet-formeel onderwijs en waar mogelijk worden deze niet-formele sessies gekoppeld aan het leerplan om het leren te bevorderen maar ook om extra ervaring op te doen.

Naast theaters en musea zijn er ook verschillende kunstorganisaties zoals theatergezelschappen of onderwijsorganisaties die naar scholen gaan. Deze kunnen specifiek kunstgericht vaardigheidsonderwijs geven of de kunsten gebruiken als methode om burgerschapsthema's aan te leren.

In Oostenrijk hebben zij op het schoolrooster tijd voor niet-formeel, op vaardigheden gebaseerd kunstonderwijs. Dit kan gaan van koorzang tot textielhandwerk, maar is veel vrijer dan het formele kunstonderwijs.

Overzicht van buitenschoolse kunstactiviteiten voor jongeren van 12-18 jaar

Alle landen hebben een reeks buitenschoolse kunstactiviteiten voor 12-18 jaar die zowel binnen als buiten de formele schoolsetting plaatsvinden.

In de meeste landen worden op school aanvullende clubs georganiseerd voor kunstvakken als dans, muziek, beeldende en visuele kunsten en drama, hoewel het aanbod hiervan per school verschilt. Er zijn ook verschillende kunstspecialisten die naar de scholen gaan voor specifiek onderwijs. Bijvoorbeeld les in een specifiek muziekinstrument. Aan deze gespecialiseerde lessen zijn in de meeste landen extra kosten verbonden.

Zoals vermeld in het hoofdstuk over niet-formeel onderwijs hebben de meeste scholen banden met theaters en musea die ook bijdragen tot het buitenschoolse aanbod. Dit kan in de vorm van cursussen die rechtstreeks verband houden met het formele onderwijs. In Italië bijvoorbeeld werken musea en theaters soms samen met de school aan de cursussen die zij als onafhankelijke kunstorganisatie organiseren. Een andere mogelijkheid is dat zij apart van het formele onderwijs lessen verzorgen.

Buiten de school heeft elk land verschillende andere mogelijkheden voor buitenschoolse kunstopleidingen. In België bijvoorbeeld kunnen mensen zich inschrijven voor deeltijds kunstonderwijs in verschillende kunstdisciplines waar ze naar specifieke certificaten toewerken. Een soortgelijke formule zien we in het Verenigd Koninkrijk met dans- en muziekscholen waar studenten verschillende niveaus van hun creatieve discipline doorlopen en examens afleggen die geen deel uitmaken van hun formele onderwijs.

Niet alle buitenschoolse activiteiten vinden plaats tijdens de schoolperiode en in Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk worden aanvullende programma's georganiseerd zodat jongeren tijdens de schoolvakanties aan kunstactiviteiten kunnen deelnemen. Deze worden soms door de scholen zelf of door kunstorganisaties georganiseerd en variëren naargelang van de kunstdisciplines die aan bod komen.

Overzicht van overheidssteun en financiering voor kunsteducatie

Het financieringsaanbod voor kunsteducatie verschilt aanzienlijk in de verschillende landen.

Zowel in Griekenland als in het Verenigd Koninkrijk wordt de basis van het kunstonderwijs gefinancierd als gevolg van de devaluatie van de kunsten in het formele onderwijs. In het Verenigd Koninkrijk is de financiering van voortgezet en hoger onderwijs (16+) met 50% verminderd. In alle landen krijgen de scholen geld voor de salarissen van de leerkrachten en de schoolboeken, maar het verschilt per land of de leerlingen zelf voor extra materiaal moeten zorgen, of dat de school of een alternatieve voorziening dat doet. In Griekenland is er bijvoorbeeld geen extra schoolspecifieke financiering en in het Verenigd Koninkrijk hebben scholen recentelijk niet de financiële middelen of de prioriteit gehad om te investeren in moderne kunstfaciliteiten of, in sommige gevallen, gespecialiseerde kunstdocenten.

Elk land lijkt andere eisen te stellen aan de toegang tot aanvullende financiering. België stelt bijvoorbeeld dat aspecten zoals het opleidingsniveau van de moeder of de thuistaal van de student van invloed kunnen zijn op de financiering. De meeste landen hebben cultuur en erfgoed als een van de belangrijkste redenen voor financieringsmogelijkheden.

Onafhankelijke kunstorganisaties moeten voor hun eigen financiering zorgen en veel regeringen hebben plannen om deze aanvullende kunstorganisaties te financieren. Het Verenigd Koninkrijk en Litouwen hebben het over hun kunstfinancieringsinstellingen (Lithuanian Council for Culture en Arts Council) die subsidies beschikbaar hebben waarvoor kunstenaars of kunstorganisaties een aanvraag kunnen indienen. Beide financieringsinstanties hebben zowel formeel als informeel een afdeling

voor educatie. In sommige gevallen zou het ontvangen van een subsidie van een van deze financieringsorganen de organisatie ook in staat stellen kunsteducatie te geven zonder of tegen minimale kosten voor de deelnemende jongeren.

Overzicht van toegangs-/diversiteitsproblemen met formeel/informeel/extra-curriculair onderwijs

Als gevolg van het gebrek aan financiering voor formeel kunstonderwijs in Griekenland en het Verenigd Koninkrijk zijn aan de meeste kunstmogelijkheden buiten het formele basiskunstaanbod kosten verbonden voor de leerlingen. Dit betekent dat klasseverschillen in sommige gevallen van invloed zijn op de toegang van jongeren tot aanvullend kunstonderwijs. Oostenrijk stelt ook dat de sociaal-economische status van een gezin van invloed kan zijn op de school waar je naar toe kunt en dus op de beschikbare kunstmogelijkheden. In het Verenigd Koninkrijk krijgen scholen met leerlingen uit gezinnen met een laag inkomen extra geld. Dat kan gaan naar schoolreisjes, extra leerondersteuning of, in het geval van veel basisscholen, muzieklessen, maar het is uiteindelijk aan de school en de behoeften van het individuele kind hoe dat geld wordt besteed.

Zoals eerder in andere hoofdstukken is vermeld, kan de locatie van invloed zijn op de toegankelijkheid. Dit kan zijn omdat er een gebrek aan mogelijkheden is omdat er lokaal niet zoveel theaters of musea zijn, zoals in het verslag van Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk wordt vermeld. Het kan ook te maken hebben met de ouderdom van het gebouw. In Italië bijvoorbeeld is de fysieke toegankelijkheid voor veel musea een probleem.

In termen van formele onderwijs toegang moeten alle scholen zorgen voor "redelijke aanpassingen" voor alle leerplangebieden, wat dus betekent dat binnen de scholen alle leerlingen toegang moeten kunnen krijgen tot een of andere vorm van kunstonderwijs. De hoeveelheid specialistische ondersteuning kan echter per school verschillen. Zoals Italië in zijn verslag stelt, is er in sommige delen van Italië een tekort aan leerkrachten voor speciale behoeften. Dit zou de toegang van leerlingen tot alle onderdelen van het kunstonderwijs negatief kunnen beïnvloeden.

De meeste partnerlanden hebben verklaard dat er overheidsregelingen zijn om te helpen met inclusie, toegang en diversiteit binnen de kunsten in het algemeen en het kunstonderwijs. De Litouwse Raad voor Cultuur en de Arts Council UK hebben beide diversiteit en inclusie als onderdeel van hun specifieke strategische plannen en het Italiaanse equivalent bevordert ook inclusie in de gefinancierde programma's voor studenten met een handicap en buitenlandse studenten.

Enkele gebieden die in sommige landen nog een probleem vormen, zijn ondersteuning bij motorische handicaps en zintuiglijke handicaps, en in Oostenrijk zijn er ook tekenen van seksesegregatie.

Overzicht van de geconstateerde tekorten aan vaardigheden voor studenten die naar het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt gaan

In veel landen is de algemene vraag naar een loopbaan in de kunstindustrie aanzienlijk kleiner dan in andere bedrijfstakken. Dat betekent dat jongeren, ongeacht het gebrek aan vaardigheden, het veel moeilijker zullen hebben om werk te vinden in deze sectoren, omdat er meestal meer mensen zijn dan banen.

Dit heeft op twee manieren gevolgen voor jongeren. In de eerste plaats is ervaring van cruciaal belang voor studenten die toegang willen krijgen tot deze concurrerende arbeidsmarkt. Italië, Griekenland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk hebben het allemaal over de concurrerende en veeleisende toelatingsprocedures voor beroepsopleidingen en een van de manieren waarop mensen zich van anderen zullen onderscheiden is hun ervaringsniveau. Italië stelt dat er over het algemeen een probleem is met studenten die na hun verdere studie over de juiste vaardigheden voor de arbeidsmarkt beschikken en veel instellingen voor hoger onderwijs proberen nu toegepaste secties in de cursussen op te nemen om de vaardigheidskloof te verkleinen en studenten in staat te stellen meer ervaring op te doen. België gaat in zijn verslag ook dieper in op een onderzoek waaruit blijkt dat ongeveer 1 op de 3 professionals zegt niet tevreden te zijn met de theoretische voorbereiding op hun baan in de kunst en cultuur. Dit wijst erop dat het gebrek aan ervaring een probleem is voor zowel werkgevers als degenen die zich op een baan voorbereiden. Griekenland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk zeggen allemaal dat een deel van het gebrek aan ervaring te wijten is aan de kansen die jongeren krijgen, hetzij door het soort school waar ze naar toe gaan, hetzij door het gebrek aan middelen om aanvullende kunstopleidingen te volgen.

Ten tweede vereist deze concurrerende omgeving andere niet-disciplinegerelateerde vaardigheden om de sector te kunnen volhouden en zo inzetbaar mogelijk te zijn. Griekenland heeft het over de lacunes in vaardigheden zoals het reguleren van prestatiegerichte doelen, het kunnen presteren onder druk en het omgaan met hoge niveaus van stress en angst. Dit geldt ook voor het Verenigd Koninkrijk, Italië en Oostenrijk. Het gebrek aan algemene inzetbaarheidsvaardigheden komt ook tot uiting in het VK, waar een groot gebrek is aan vaardigheden zoals persoonlijk tijdbeheer, communicatievaardigheden, financiële vaardigheden en sollicitanten zonder de nodige ervaring of vaardigheden voor de baan, zowel in de kunstsector als op de arbeidsmarkt in het algemeen.

Conclusie

De conclusie is dat er veel overeenkomsten zijn in het kunstonderwijs in de verschillende partnerlanden. Kunst maakt deel uit van het formele onderwijs, hoewel ze verschillen in welke mate en hoe lang. Voor de meeste landen zijn er richtlijnen, in de vorm van leerdoelen of een vast curriculum, voor de inhoud die aan bod moet komen. Ook wordt in alle landen, zelfs in landen waar minder aandacht wordt besteed aan formeel kunstonderwijs, een verband gezien tussen het onderwijzen van kunstvakken en andere vaardigheden. Zo ontwikkelt het onderwijs in drama bijvoorbeeld communicatievaardigheden.

De manier waarop kunst in het onderwijssysteem van een land wordt gezien, is van invloed op de hoeveelheid formeel kunstonderwijs, de manier waarop andere formele vakken worden onderwezen en de kosten voor toegang tot niet-formeel of buitenschools kunstonderwijs. Er zijn veel overeenkomsten tussen Griekenland en het Verenigd Koninkrijk, zowel wat betreft de kunstvakken die op school worden onderwezen, de devaluatie en financiering van het kunstonderwijs, het concurrerende karakter van de kunstindustrie, de scholen die zich in kunstvakken hebben gespecialiseerd en het elitaire karakter van de kunsten door de vermindering van het kunstaanbod op school en de kosten van buitenschoolse kunst. Dit staat in schril contrast met landen als Litouwen en Italië die kunst in de meeste schoolvakken integreren, over meer financieringsmogelijkheden beschikken en ervoor zorgen dat gedurende het hele formele onderwijs creativiteit en mogelijkheden in de kunsten beschikbaar zijn, omdat zij dit zien als iets wat zowel cultureel belangrijk is als voor de ontwikkeling van de jongeren.

Toegang en integratie lijken voor alle landen prioriteiten te zijn, hoewel niet bekend is in hoeverre dat in de formele kunsteducatie gebeurt. De belangrijkste lacunes in de mogelijkheden zijn te wijten aan de financiering (zowel voor de organisatie als voor de jongere) of de locatie. De belangrijkste lacunes in vaardigheden zijn over het algemeen inzetbaarheidsvaardigheden of ervaring in de gekozen kunstdiscipline.